

Tibet (mísy, zvonky, činelky, trouby a šengy) a kymatika

*Každý zvuk je hudba.
Každá hudba je mantra.
Mantra je základ všeho zvuku.*

Mísy v Tibetu používají jen mistři zvuku jen při tajných rituálech. Je zakázáno o mísách a rituálech s nimi i hovořit. Podle Tibetanů zvuk vyluzovaný hudebními nástroji vytváří protipól k niterným zvukům, které člověk slyší, je-li v absolutním tichu. Dokáže-li ztlumit zvuky vukolního světa, uslyší šumění krve, tep vlastního srdce. Zkušený mniši a jógíni dokonce slyší i vibrace jednotlivých orgánů a tkáňových procesů svých těl. Tibetská hudební teorie pak velmi podrobně popisuje zpěvné, tlučivé, vřeštivé, pichlavé a ohlušující zvuky. Těmto zvukům pak zvuky nástrojů orchestru vytvářejí protipól. Hukot napodobují zvuky mušlí, tlukot zvuky bubnů, dunění zvuky velkých bubnů, jekot zvuky činelů, zvonění zvonů a mručení zvuku šalmají.

V roce 1983 spolupracovala skupina herců a hudebníků na divadelním projektu, při němž zesilovali a reprodukovali zvuky srdce a oběhu krve v rámci divadelního projektu. Člověk, který pak toto představení viděl, poznamenal: „To, co jsem slyšel, byly zvuky tibetského chrámového orchestru.“

Podle tibetských mnichů, dědiců původního šamanského náboženství bon, které splynulo s buddhismem, zvuk vydávají všechny bytosti a všechny věci, dokonce i ty, které zdánlivě nemají duši. „Každá bytost a každá věc má svůj zvuk, a ten se mění v závislosti na momentálním stavu bytosti nebo věci zvuk produkující. Jak to funguje? Vše se přece skládá z atomů, které tančí a produkují tak zvuk. Říká se, že na počátku stvořil vítr svými víry *gyatam*, hmotu, a ony větrné víry zněly. Hmota a formy tedy byly stvořeny pomocí kombinací zvuku. První takto vzniklé formy daly vzniknout i dalším, složitějším tvarům. Každý atom bez přestávky zpívá svou píseň a vytváří tak možnost vzniku nějakých forem. Existuje-li tvůrčí zvuk, existuje i zvuk destruktivní. Každý, kdo takto zvuk ovládá, může tvořit i ničit. Existuje i možnost, že ten, kdo umí vytvořit destruktivní zvuk, který je základem všech dalších ničivých zvuků, může zničit i celý svět a dokonce i svět bohů (zničí podstatu, ze které je vše vytvořeno).“ Tento popis se překvapivě podobá popisu světa atomů, jak ho známe z moderní fyziky.

Původ znějících mís je záhadný a nejistý. Lamaismus i bönismus velmi intenzívně používal zvuk při svých meditacích a rituálech. Člověk, který uměl pracovat se zvukem, uměl tedy léčit, byl velmi mocný a vážený.

Mísy jsou podle tradice vyrobeny ze sedmi kovů, z nich každý symbolizuje kov jedné planety: Zlato symbolizuje Slunce, stříbro Měsíc, rtuť Merkur, měď Venuši, železo Mars, cín Jupiter a olovo Saturn. Každý kov produkuje určitý zvuk, včetně harmonických tónů a dohromady pak vytváří výjimečně znělý a bohatý zvuk zpívajících mís. Přesné poměry jednotlivých kovů se mísu od mísy různí, a zdá se, že ne všechny mísy jsou skutečně ze sedmi kovů. Říká se, že pravé tibetské mísy obsahují více stříbra a cínu a nejsou tak lesklé jako mísy z Nepálu, které září více zlatěji. Vysvětlení různého obsahu různých kovů ale může být jednodušší: potulní kováři s sebou někdy neměli k dispozici všechny kovy, spíše používali ty, které našli v tom kterém údolí. Hory Himálaje jsou na rudy bohaté, proto se tam asi rozvinulo spíše zpracování kovů než keramika.

Můžeme se pouze pokusit rekonstruovat výrobní postup z původní slitiny: roztavený kov byl nalit na plochý kámen a nechal se ztuhnout v kovovou desku. Ta pak byla vyklepávána kladivem do tvaru mísy a pak broušena pískem. Nakonec byly některé mísy označeny nebo zdobený. Dnes se v Nepálu mísy používají k pití a jsou známy jako *liphor*, což znamená mísy ze sedmi kovů.

Jiná teorie tvrdí, že misky byly posvátné předměty a každý klášter jich vlastnil značné množství. Obětní dary musely „dobře znít“ (musely mít správné vibrace) a tak byly ukládány do znejících nádob. Podle Tibeťanů je mísa prostředníkem mezi člověkem a zákony harmonie vesmíru. Železo v míse je totiž meteoritického původu a tak při každém úderu na mísu člověk může slyšet vibrace harmonického vesmíru.

Zvuk mísy synchronizuje mozkové vlny a hemisféry a dodává pocit zklidnění a uvolnění. Existují teorie, které tvrdí, že neurčité frekvence, tak bohaté na alikvótní tóny, masírují buňky a pomáhají tělu a jeho jednotlivým orgánům opět nalézt svou původní, přirozenou frekvenci. Mimochodem, dnes se s velkým úspěchem napomáhá rychlejšímu srůstu zlomených kostí právě zvukovými vibracemi. Učení bönpo píše o tisíci typech terapeutického využití zvuku. Lámaisté, buddhisté a mnozí další tvrdí, že energie a síla zvuku je tou nejčistší a nejmocnější energií. Zvuk je Pán, prvotní zvuk (na počátku byl zvuk). Člověk, který hledá Pravdu, musí následovat cestu zvuku. Měl by meditovat (třeba pomocí zvuku), aby dosáhl bodu, kde, „neexistuje žádný názor ani představa, kde mysl přestává vytvářet iluze“.

Při úderu na mísu je zvuk jen na okamžik chaotický, ale vzápětí se díky tvaru, materiálu a malým nepravidlostem okrajů začne jakoby čistit sám o sebe. A také pulsovat. Nikdo neví proč, ale téměř všechny moje misky pulsují v tempu kolem 4 až 7 Hz. Tedy v rytmu théta mozkových vln.

Zvuk je vibrace a vibrace je hudbou třírozměrných forem. Hans Jenny dokázal vyfotografovat nádherné zvukové tvary na hladině vody. Ernst Chladni experimentoval se zvukem pod kovovou nebo skleněnou plochou, na které byla smyčcem rozvibrována zrníčka písku nebo prachu. Písek se v závislosti na výšce tónu okamžitě zformoval do nádherných geometrických vzorů, připomínajících mandaly, květy, organické tvary. Naskytá se otázka: co když je každá kopretina kopretinou proto, a ví, jak se stát kopretinou, protože „zpívá“ původní písničku, vibraci, kopretin? Jak list javoru pozná, jak se má zformovat? Co když je určujícím kritériem právě vibrace, písnička listu javoru? Jak poznají buňky v tvořícím se tělíčku nenarozeného dítěte v děloze matky, že se musí zformovat do tvaru obratlů a páteře? Co když tu v prostoru neustále „zní“ písnička tvaru lidské páteře? Čím víc se současná věda noří do hlubin hmoty, tím více se blíží jejich zjištění tvrzením starých šamanů a mudrců.

Vibrace se v kovové desce šíří stejně všemi směry a řídí se zákony interference, takže když se například setkají dvě nebo více stejných vln, mohou se v některém místě dokonale vyrušit. Zrnka písku, železných pilin nebo prachu, jsou směřována podle vibrací a shlukují se na místech, která nevibrují - zjeví se vzor. Vypadá jako dvourozměrný tvar, ale zvuk je ve skutečnosti tvarem trojrozměrným. Velmi logická a téměř viditelná vysvětlení starých šamanských praktik přináší i do teorie zvuku a akustiky vědecký obor, studující „tvary“ vibrací, který se jmenuje kymatika.

Nejlépe je to vidět na vodě. Voda vibruje velmi snadno a výsledné vlny je možno sledovat. Úderem paličkou nebo třením po obvodu mísy naplněné vodou tak lze snadno pozorovat zviditelněné vibrace vodní hladiny. Vibrující vlnky se pak někdy dokonce setkávají a vznikají fontánky nebo spršky drobných kapek.

Když udeříte do mísy, můžete přímo cítit, jak se kolem stěn mísy hýbe vzduch. Velmi to imponuje zvláště lidem, kteří nikdy zvuk mísy neslyšeli a kteří si mohou zvuk takto jaksi osahat.

Tyto vibrace se velmi rychle rozšíří do celého našeho těla, protože to se skládá téměř ze 70% z vody (a voda vede zvuk třikrát rychleji než vzduch). Výsledkem je vnitřní masáž buněk. Proto Tibeťané říkají: „Poslouchej zvuk mísy a až přestane, poslouchej dál.“ Fyzioterapeuté podobně používají ultrazvukovou masáž. Lidské tělo je živou bytostí vibrací a vlnových délek. Zdravý orgán je „vyladěný“ a vibruje ve své typické a unikátní a optimální frekvenci, zatímco vibrace nemocného orgánu je narušena (Novalis prohlásil, že „nemoc je jen špatná písnička“). Misky (stejně jako gongy a jiné kovové nástroje) pomáhají obnovit harmonické

frekvence a stimulovat tělo. To se vyladí na harmonické frekvence mísy, zesílí tak svou energii a je pak schopno znovu navodit nenarušenou původní frekvenci zdravých orgánů. Mimochodem, Tibeťané už hezky dávno před dr. Tomatisem věděli o tom, že některé zvuky člověka zklidní, jiné rozčílí, a že zvuk „nabíjí“. Jak řekl jeden tibetský lékař: „Ucho shromažďuje krouživou energii vesmíru, které začíná život člověka, a my onu vitalitu můžeme spatřit jako jiskru v jeho očích.“

Tibetské činelky (*tingshaws*) a dlouhé roury (*dung*) také využívají fázového frekvenčního posunu. Činelky jsou vyráběny ručně, a tedy nepřesně, vždy s malými odchylkami, které pak způsobují fázový posun frekvencí. Dva vysoké ale o málo odlišné zvuky se zfázují a výsledná pulsace je velmi účinnou terapeutickou a podle Tibeťanů i duchovním pomůckou. Jsou obvykle svázané do páru. Byly používány šamany, byly a jsou používány buddhistickými mnichy. Není jasné, kdo je použil jako první, ale je známo, že i ony jsou vyráběny ze sedmi kovů, jako tibetské mísy. I zde nepochází železo z rudy, ale z nasbíraných meteoritů, tedy „nebeského“ kovu.

Zvuk činelků je jakýmsi pozváním, břešknou výzvou. Přivádí člověka do stavu teď a tady. Při meditaci označují začátek a konec. Při začátku meditace jde o to zbavit se všeho, co člověk v mysli má, a být si vědom jen okamžiku přítomnosti, při konci meditace zvuk člověka fyzicky i psychicky probudí do přítomného světa hmotné skutečnosti. V rituálech tibetského buddhismu jsou činelky používány různými způsoby. Například zvuk činelků prý přivolává Buddhu, v jednom z jeho aspektů, a je zároveň také obětinou. Stejně jako zenový mistr svolává žáky, kteří bloudili někde mimo stezku k duchovnosti, zpět na cestu zenu, poklepem zenové hole po rameni, tibetský učitel přivolává své nepozorné žáky pronikavým zvukem činelků. Udeří nejprve levým a pak pravým činelkem v úhlu 90° a pak nechá činelky znít rovnou před žákovými očima. To „probudí“ nejen nepozorného žáka, ale všechny v místnosti. Když ťukáte činelky o sebe horizontálně, tak, aby se strany činelků přesně dotýkaly jedna druhé, docílíte měkkého, jasného zvuku. Na činelky také můžete hrát tvrdou dřevěnou nebo kovovou tyčinkou. Tak můžete uslyšet onen minimální zvukový rozdíl, který mezi nimi je a který produkuje zvláštní zvukové efekty.

I dlouhé skládací trumpety *dung* jsou zdrojem velmi hlubokých, a protože se používají vždy v páru, i interferenčně fázovým posunem vzniklých frekvencí, které přímo působí na naše mozkové vlny. Jejich mohutný a všepronikající zvuk spolehlivě odfoukne z mysli posluchačů všechny myšlenky na minulost nebo budoucnost: jsou okamžitě teď a tady, „mimo myšlení“, připraveni na duchovní poučení.

Jedním z nejsilnějších zážitků anglické cestovatelky Alexandry David-Neelové, která na počátku století procestovala Tibet, bylo setkání se zvukem šengu. Byla svědkem situace, při které mnich úderem na šeng a následným pronikavým až nesnesitelným zvukem vyhnal z místnosti vyrušujícího vesničana. Následujícího dne, při soukromém rozhovoru s mnichem, požádala cestovatelka o ještě jednu ukázkou zvuku šengu, mnich zahrál, a ozval se nejkrásnější zvuk, jaký kdy slyšela.

Šeng je něco mezi malým činelem a plochým činelovým zvonkem. Také je vyroben ze stejné slitiny jako mísy, má ale srdce ze speciálního tvrdého dřeva, a uvnitř zubaté kolečko, které způsobuje, že ostrý kovový zvuk nejen vyplní prostor a obklopí člověka, ale zároveň je distribuován v jakýchsi paprscích, přímo, jako laserem. Dostává tak neuvěřitelně pronikavé kvality, blížící se zážitků z aktivního hraní na peruánskou píšťalu.

V tibetské hudbě každý nástroj reprezentuje zvuk slyšený vnitřně, při meditaci. Pro Tibeťany je hudba pouze a jen záležitostí duchovní. Pro ně je nepředstavitelné používat hudbu jen k pobavení. „Zpívání bezduchých písní je toliko kumulace hříchu,“ říkají.